CU PRIVIRE LA OPORTUNITATEA MENȚINERII PROCEDURII ÎN ORDONANȚĂ ÎN LEGISLAȚIA PROCESUALĂ CIVILĂ ACTUALĂ

REGARDING THE OPPORTUNITY OF MAINTAINING THE WRIT PROCEEDINGS IN THE CURRENT CIVIL PROCEDURAL LEGISLATION

CZU: 347.95:347.91/.95(478)(094) **https://doi.org/10.59295/spd2024j.42**

Ilona JOSANU,
ORCID: 0009-0009-4682-6709
e-mail: ilonajosanu@yahoo.ca
Universitatea de Stat din Moldova

Summary. *In this article the author reflects on the opportunity to continuous maintaining of the writ proceedings under the conditions of the current civil procedural laws, given the last changes made to it, including the insertion of the small claims procedure to the content of the Civil Procedure Code of the Republic of Moldova. The author follows the goal to state the social need to maintain the writ proceedings through its applied value and also the internation legislation framework, proven applicability as well its advantages compared to the small claim procedure. Following the performed analyses through applied synthesis and compared analyses of the writ proceedings and small claim procedure, the author highlights the importance of maintaining the writ procedure and its applied value for individuals.*

Keywords: Court, Court order, creditor, debtor, writ proceedings.

INTRODUCERE

Dinamizarea și accelerarea procedurilor judiciare civile este un obiectiv al legislațiilor procesuale civile moderne, în acest sens fiind adoptate modificări la legislația procesuală în vigoare, inclusiv cărui scop a servit și introducerea, la 01.06.2018 prin Legea nr. 17 din 05.04.2018 [1], în conținutul Codului de procedură civilă al Republicii Moldova (în continuare – CPC al RM) [2] a procedurii în cazul cererilor cu valoare redusă (Capitolul XXI[1]).

În aceste condiții, apare întrebarea, în prezent discutată, privind oportunitatea menținerii, în continuare, a procedurii în ordonanță (procedură simplificată), reflecții care vor fi prezentate în acest articol.

MATERIALE ȘI METODE

În articol sunt analizate reglementările actuale ale legislației la nivel de Uniune Europeană, cât și la nivel de legislație națională a unui șir de țări din Uniunea Europeană privind procedurile judiciare simplificate, ce conțin reglementări analogice procedurii în ordonanță, consacrate de normele Capitolului XXXV al Codului de procedură civilă

al Republicii Moldova. Totodată, autorul prezintă o analiză comparativă a procedurii în ordonanță versus procedura în cazul cererilor cu valoare redusă, evidențiind diferențele dintre aceste două proceduri judiciare civile și argumentând în favoarea necesității păstrării ambelor tipuri de procedură în legislația procesuală civilă a Republicii Moldova.

La elaborarea materialului articolului, au fost utilizate următoarele metode de cercetare științifică: analiza prevederilor cadrului normativ al Republicii Moldova și al cadrului comunitar la nivel de Uniune Europeană, a cadrului legislativ național al unor țări din Uniunea Europeană, sinteza, deducerea și comparația, precum și metoda istorică.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Recomandarea Comitetului de miniștri ai Consiliului Europei nr. R (84) 5 din 28.02.1984 Cu privire la principiile procedurii civile pentru ameliorarea funcționării justiției [3], Cartea verde privind o procedură europeană de somație de plată și măsuri de simplificare și accelerare a litigiilor cu valoare redusă COM (2002) 746 [4] și, ulterior, Regulamentul (CE) nr. 1896/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2006 de instituire a unei proceduri europene de somație de plată [5], statuează asupra necesității instituirii, la nivel de Uniune Europeană, a unor proceduri simplificate pentru cauzele în care creanțele pecuniare ale creditorului nu sunt contestate de către debitor – proceduri analogice procedurii în ordonanță, prevăzute la Capitolul XXXV al CPC al RM, precum și cînd obiectul litigiului este de valoare redusă – proceduri analogice procedurii în cazul cererilor cu valoare redusă prevăzute de Capitolul XXI[1] al CPC al RM.

Remarcăm că în Uniunea Europeană, procedura cu privire la cererile cu valoare redusă nu este concepută și nici reglementată ca o procedură de alternativă procedurii în ordonanță (somație de plată), ci constituie obiectul unor reglementări distinse și separate, având obiect și conținut diferit, care se conțin în Regulamentul (CE) Nr. 861/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene la 31.07.2007, L 199/1 [6].

Măsurile de simplificare și accelerare a judecării cauzelor în care debitorul nu contestă legalitatea și temeinicia pretențiilor creditorului, au fost constant în vizorul legiuitorului, la nivel de diferite țări, și pe parcursul diferitor etape istorice de dezvoltare a societății.

Astfel, procedura în ordonanţă avându-și rădăcinile în dreptul privat roman, unde anume interdictele, în calitate de mijloc procesual de apărare a drepturilor subiective civile dispus de către pretor, reprezentau prototipul ordonanţei judecătorești actuale, a continuat să fie aplicată, sub forma de dispoziție unipersonală a judecătorului, în Țara Românească [7, p. 33-34], ulterior găsim evidențe ale procedurii în ordonanță în codificarea efectuată de către Constantin Mavrocordat, prin adoptarea la 28 decembrie 1785 la Iași a Sobornicescului hrisov, cu titlul de Hrisov domnesc de întăritură; în Statutul de procedură judiciară civilă din 1891 [8, p. 36]; iar mai apoi, fiind reintrodusă, de facto,

prin adoptarea la 01.02.1985 a Ucazului Prezidiumului Sovietului Suprem al URSS nr. 1827-XI privind modificarea ordinii de încasare a alimentelor pentru copiii minori [9], și, în final, procedura în ordonanță găsindu-și sediul bine meritat în conținutul actualului Cod de procedură civilă al Republicii Moldova din 30.05.2003.

Mai mult ca atât, procedurile judiciare simplificate sunt adoptate la nivel de diferite țări, legislația cărora face parte atât din sistemul dreptului continental, cât și din sistemul dreptului anglo-saxon. Astfel, legislația procesuală civilă a Statelor Unite consacră procedura sumară (Summary Proceedings) [10]; legislația Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord – Summary Judgment [11]; în Țările de Jos – procedura sumară (Kort geding) [12]; în România – procedura ordonanței de plată [13]; în Ucraina – procedura în ordonanță [14], similar și în Federația Rusă [15], Bielorusia [16], Kazahstan [17], l'injonction de payer în Franța [18], în Germania există două forme simplificate de proceduri judiciare: procedura bazată pe documente scrise (Urkunden- und Wechselprozess) și procedura sumară privind emiterea ordonanței de plată (Mahnverfahren) [19], în Austria – procedura în ordonanță austriacă (Mahnverfarhen) [20], în Italia – procedura de interdicție [21].

Din câte observăm, prezența unei legislații procesuale care să asigure soluționarea eficientă a cauzelor de natură necontencioasă, într-un mod simplificat, este un factor determinant pentru interesele justițiabililor, aceștia urmărind recuperarea rapidă a datoriilor restante/revendicarea de bunuri, pretenții ale căror justificare nu este pusă în discuție, astfel fiind necesar să existe un cadru legal care să garanteze creditorului acces la soluționarea rapidă a pretențiilor față de debitori vizând creanțele sale necontestate.

Existența procedurii în ordonanță în legislația procesuală civilă actuală, asigură economia procesuală a timpului, eforturilor participanților la proces și mijloacelor financiare, oferindu-i creditorului posibilitatea de a obține încasarea, în baza documentelor incontestabile, de sume băneşti sau revendicarea de bunuri – atât mobile, cât și imobile, de la debitor, în pretenţiile expres și limitativ specificate la art. 345 al CPC al RM.

La rândul său, procedura în cazul cererilor cu valoare redusă, reglementată prin dispozițiile art. 276^2 – 276^4 ale CPC al RM, chiar dacă, aparent, ar părea să aibă anumite similitudini cu procedura în ordonanță, este diferită după natura sa juridică și conținutul său. Procedura în ordonanță este un tip aparte de procedură, pe când procedura cu privire la cererile cu valoare redusă este doar o varietate a procedurii contencioase, care se deosebește anume prin valoarea acțiunii înaintate (nu mai mult de 10 salarii medii pe economie prognozate la data sesizării instanţei) – valoare care, în cazul procedurii în ordonanță, nu este limitată.

Procedura în ordonanță este o alternativă procedurii contencioase generale, anume creditorului aparținându-i dreptul de a alege tipul de procedură în care va înainta pretenția sa, pe când procedura în cazul cererilor cu valoare redusă este generată urmare a constatării de către instanța de judecată a faptului că valoarea acțiunii nu depășește 10 salarii medii pe economie prognozate la data sesizării instanței, instanța astfel fiind obli-

gată să dispună această procedură (art, 276[2] alin. (1) al CPC al RM), criteriul discreționar al reclamantului absentând în totalitate.

Ținem să precizăm că procedura în cazul cererilor cu valoare redusă nu se aplică într-un șir de cauze (în materie fiscală, vamală sau în cazul răspunderii pentru prejudiciul cauzat de o autoritate publică ori de o persoană cu funcție de răspundere, răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilegale ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată, precum şi în cazul litigiilor cu privire la drepturile nepatrimoniale), pe când în procedura în ordonanță, aceste pretenții pot fi înaintate, cu condiția încadrării acestora în cercul pretențiilor prevăzute la art. 345 al CPC al RM.

O altă deosebire esențială a procedurii în cazul cererilor cu valoare redusă, este că în cadrul acesteia pot fi examinate doar cereri în cauzele de încasare a unei sume de bani (art. 276[2] alin. (1) al CPC al RM), pe când în procedura în ordonanță pot fi încasate nu doar sume bănești dar pot fi revendicate și bunuri, atât mobile cât și imobile și indiferent de valoarea acestora (art. 344 alin. (1) al CPC al RM).

Mai mult ca atât, avantajul oferit de procedura II în ordonanță privind timpul redus de examinare a cauzei, nu este oferit de procedura în cazul cererilor cu valoare redusă, or, în cazul ultimei, instanța de judecată poate dispune, din start, citarea participanților la proces, acordându-i pârâtului un termen de 30 de zile de la comunicarea cererii de chemare în judecată şi a înscrisurilor anexate, pentru a prezinta instanței judecătorești şi reclamantului o referință, precum şi copii de pe înscrisurile necesare. Procedura în cazul cererilor cu valoare redusă are un termen mult mai mare de examinare a cauzei – până la 6 luni de la data depunerii cererii, pe cînd termenii stabiliți de legiuitor pentru examinarea cauzei în ordinea procedurii în ordonanță constituie circa 30 de zile (termenul, eventual, de lichidare a neajunsurilor de cerere acordat creditorului și 5 zile pentru eliberarea ordonanței judecătorești de către instanța de judecată; termenul de expediere poștală către debitor a copiei de pe ordonanță prin scrisoare recomandată cu recipisă; 10 zile de la primirea copiei de pe ordonanța judecătorească, acordate debitorului pentru depunerea obiecțiilor împotriva acesteia; încă 5 zile de la data depunerii obiecțiilor sau examinării obiecțiilor pentru admiterea acestora şi anularea ordonanței sau respingerea obiecțiilor).

Totodată, hotărârea judecătorească emisă în procedura în cazul cererilor cu valoare redusă este pasibilă de a fi atacată cu apel, instanța de apel examinând cererea de apel în procedură scrisă sau cu citarea participanților la proces, conform regulilor de examinare a acestor cauze în instanța de fond, pe când în procedura în ordonanță, ordonanța judecătorească, odată eliberată creditorului, devine irevocabilă, nesupunându-se vreunei căi de atac.

Ordonanța judecătorească, cu excepția singurului caz prevăzut la art. 354 alin. (3) al CPC al RM, reprezintă un act executoriu, cu executare imediată (art. 354 alin. (1) al CPC al RM), pe când hotărârea judecătorească emisă în procedura cu privire la cererile cu valoare redusă, poate fi atacată cu apel, care se examinează în ordinea prevăzută de CPC al RM (art. 276[4] alin. (4) al CPC al RM).

Indiscutabil, susținem cu fermitate că procedura cu privire la cererile cu valoare redusă și procedura în ordonanță, sunt tipuri de proceduri diferite, vizează diferite situații, nu se pot înlocui una pe cealaltă, ci, din contra, urmează să co-existe în legislația procesuală civilă actuală, fiecare realizând sarcinile dreptului în partea în care le sunt atribuite – posibilitate consacrată inclusiv la nivel de Uniune Europeană, care instituie ambele tipuri de proceduri, viabilitatea și necesitatea existenței cărora a fost dovedită de-a lungul timpului.

CONCLUZII

Procedura în ordonanță, având sediul materiei la Capitolul XXXV al CPC al RM, corespunde apelativelor comunitare, având menirea de a oferi o protecție reală, eficace și rapidă drepturilor justițiabililor în categoriile de cauze civile unde aplicarea tuturor formalităților unui proces civil clasic este de prisos, dată fiind lipsa caracterului litigios al pretenției creditorului. Totodată, procedura în cazul cererilor cu valoare redusă nu este o procedură de alternativă procedurii în ordonanță, nu o subrogă, și nici nu o poate înlocui pe aceasta, fiind diferită după natura sa juridică și conținutul său.

În pofida diferențierii, atât procedura în ordonanță, cât și procedura în cazul cererilor cu valoare redusă, ocupă locuri bine-meritate în cadrul legislației procesuale civile actuale din Republica Moldova, având menirea să ofere o simplificare și operativitate mai mare procedurilor judiciare civile, în corespundere cu apelative enunțate de către Parlamentul European și Consiliul Europei.

REFERINȚE

1. Legea nr. 17 din 05.04.2018 pentru modificarea şi completarea unor acte legislative. Publicată: 04.05.2018 *în Monitorul Oficial nr. 142-148 art. 277.*
2. Codul de procedură civilă a Republicii Moldova nr. 225 din 30.05.2003. Publicat: 03.08.2018 *în Monitorul Oficial nr. 285-294 art. nr. 436.*
3. Recomandarea Comitetului de miniștri a Consiliului Europei nr. R (84) 5 din 28.02.1984 Cu privire la principiile procedurii civile pentru ameliorarea funcționării justiției. În: https://www.justice.gov.sk/dokumenty/2021/05/RECOMMENDATION-No.-R-84-5.pdf [Accesat: 03.07.2024].
4. Cartea verde privind o procedură europeană de somație de plată și măsuri de simplificare și accelerare a litigiilor cu valoare redusă (Green Paper on a European order for payment procedure and on measures to simplify and speed up small claims litigation) COM (2002) 746. În: https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/57e40e93-d701-4a25-b741-fbf37ab73648 [Accesat: 03.07.2024].
5. Regulamentul (CE) Nr. 1896/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2006 de instituire a unei proceduri europene de somație de

plată. *În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 30.12.2006, L 399/1.* În https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2006/1896/oj [Accesat: 03.07.2024].

6. Regulamentul (CE) Nr. 861/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă. *În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene la 31.07.2007, L 199/1.* În: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02007R0861-20170714 [Accesat: 03.07.2024].
7. CREȚU, V., JOSANU, I. Legislația: principalele etape de dezvoltare a procedurii în ordonanță. În: Revista Institutului Național al Justiţiei. 2015, nr. 2 (33) p. 33-37. ISSN 1857-2405.
8. CREȚU, V., JOSANU, I. Principalele etape de dezvoltare ale procedurii în ordonanță în legislația Republicii Moldova. *În: Revista Institutului Național al Justiţiei. 2015, nr. 3 (34), pp. 35-39.* ISSN 1857-2405.
9. Закон СССР от 3 июля 1985 года, Ведомости ВС СССР, 1985, № 27, ст. 482.
10. Federal Rules of Civil Procedure. *Legal Information Institute. Cornel Law School, Ithaca, New York.* În: https://www.law.cornell.edu/rules/frcp/rule_56 [Accesat: 03.07.2024].
11. Civil Procedure Rules of United Kingdom 1998. În: https://www.legislation.gov.uk/uksi/1998/3132/contents [Accesat: 03.07.2024].
12. Dutch Code of Civil Procedure. În: http://www.dutchcivillaw.com/civilprocedureleg.htm [Accesat: 03.07.2024].
13. Codul de procedură civilă al României din 1 iulie 2010 (republicat) Legea nr. 134/2010 (republicată). Publicat în Monitorul Oficial nr. 247 din 10 aprilie 2015. în: https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/140271 [Accesat: 03.07.2024].
14. Цивільний процесуальний кодекс україни (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, 42, ст.492). În: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text [Accesat: 03.07.2024].
15. Гражданский процессуальный кодекс Российской Федерации № 138-ФЗ от 14.11.2002. În: https://rulaws.ru/gpk-rf/ [Accesat: 03.07.2024].
16. Гражданский процессуальный кодекс Республики Беларусь № 238-З от 11 января 1999г. În: https://etalonline.by/document/?regnum=hk9900238#&Article=26 [Accesat: 03.07.2024].
17. Гражданский процессуальный кодекс Республики Казахстан № 377-V от 31 октября 2015 года. În: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=34329053&pos=2255;-52#pos=2255;-52&sdoc_params=text%3D%25D0%25BF%25D1%2580%25D0%25B8%25D0%25BA%25D0%25B0%25D0%25B7%26mode%3Dindoc%26topic_id%3D34329053%26spos%3D1%26tSynonym%3D1%26tShort%3D1%26tSuffix%3D1&sdoc_pos=15 [Accesat: 03.07.2024].

18. Code de procédure civile.În: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000006070716/ [Accesat: 03.07.2024].
19. Zivilprozessordnung (ZPO). În: https://www.gesetze-im-internet.de/rdg/index.html [Accesat: 03.07.2024].
20. Gesetz vom 1. August 1895, über das gerichtliche Verfahren in bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten (Zivilprozessordnung – ZPO).În: https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001699 [Accesat: 03.07.2024].
21. Codice di Procedura Civile, Regio Decreto 28 ottobre 1940, n. 1443 Codice di procedura civile. (040U1443)//Gazzetta Ufficiale n. 253 del 28.10.1940. În: https://www.gazzettaufficiale.it/anteprima/codici/proceduraCivile [Accesat: 03.07.2024].

NOTĂ. Prezentul articol a fost elaborate în cadrul proiectului „*EU4JUST/ Chair Jean Monnet on EU4JUST on EU Studies for Human Rights Protection and Alternative Dispute Resolution*”, Grant Agreement number: 101085276 — EU4JUST — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH, implementat de către Universitatea de Stat din Moldova cu suportul programului Erasmus+ al Uniunii Europene.